

Голас Радзімы

№ 23 (1234)

ЧЭРВЕНЬ 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

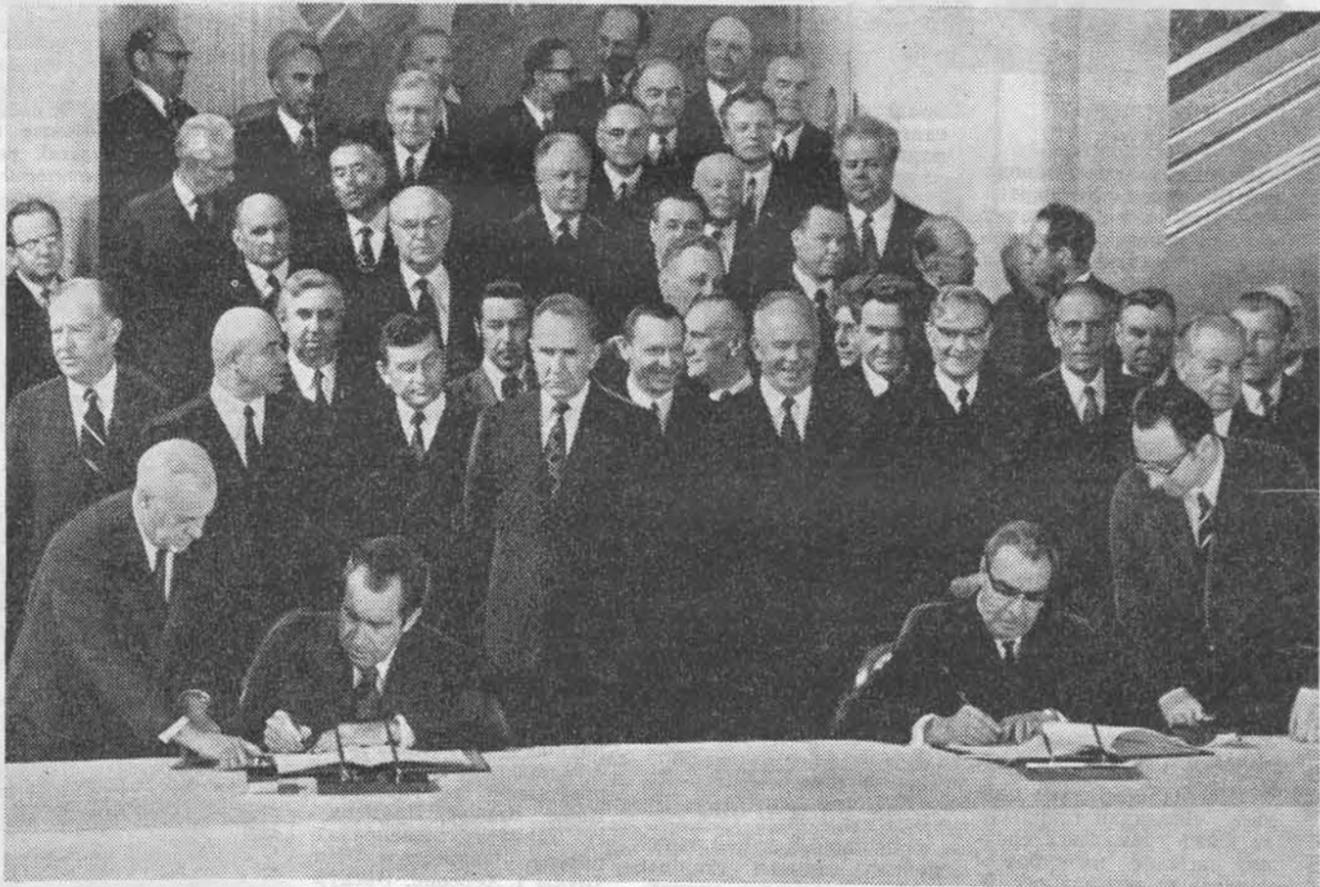
ЦАНА 2 КАП.

ЧАЛАВЕЦТВА

ВІТАЕ

НАВІНЫ

З МАСКВЫ

МАСКВА, КРЭМЛЬ, 29 МАЯ 1972 ГОДА. ПАДПІСАННЕ СУМЕСНАГА САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАГА ДАКУМЕНТА.

З той пары, калі вучоныя разгадалі найглыбейшыя тайны атама і стварылі страшэнную па забойнай сіле ядзерную зброю, чалавецтва страціла спакой. Людзей ахапіла трывога, бо атаманная смерць, гнездзячыся ў тысячах бомбаў і ракет, стала распаўсюджвацца і памнажацца. Трывога гэта ўзрасла, калі людзі ўсвядомілі, што па віне шаленцаў або злачынцаў можа загарэцца сусветны лажар, які не міне нязінных і вінаватых і прывядзе цывілізацыю да пагібелі.

Народы зразумелі, што неабходна папярэдзіць магчымасць атаманнага самазбойства. А гэта азначала не што іншае, як забарону і знішчэнне атамнай зброі, ліквідацыю прычын небяспечных міжнародных канфліктаў, адмаўленне ад войнаў, як сродка вырашэння гэтых канфліктаў.

Першым, хто заклікаў да мірнага суіснавання, быў вялікі Ленін.

Яшчэ над Еўропай не развяся ядавіты пах гары і дыму першай сусветнай вайны, яшчэ не параслі бильяном акопы і не загаіліся раны ў салдат, а ён кінуў кліч, каб усе краіны адмовіліся ад насілля і жылі ў дружбе і згодзе. Імпэрыялізм, аднак, застаўся глухім да галасу пралетарскага правадыра. Чалавецтву прыйшлося абмыцца крывёю другой, яшчэ страшнейшай, сусветнай вайны. Перад людзьмі выразна паўстаў прывід трэцяй і апошняй вайны. І толькі перад наўнясцю гэтай пагрозы высакародная ленінская ідэя мірнага суіснавання запанавала на планеце.

Мір — непазбежны, вайна азначала бы катастрофу. Такая формула далейшага жыцця народаў і краін укаранілася ў сямомасці лідэраў заходняга свету не адразу. Яны доўга не

прызнавалі міралюбівую палітыку краін сацыялізма і размаўлялі з намі толькі з пазіцыі сілы. Яны раскруцілі махавік гонкі ўзбраенняў, які вось ужо шмат гадоў дарэмна паглынае стваральную энергію многіх мільёнаў людзей. Яны нават балансіравалі на грані вайны. І таму спатрэбіліся настойліва і цярдлівая работа ленінскай партыі, сіла і аўтарытэт нашай дзяржавы, рашучая барацьба і добрая воля ўсіх сацыялістычных краін і ўсіх сумленных людзей пяці кантынентаў, каб імкненне да міру пераадолава безразважную палітыку агрэсіі і войнаў.

Пераломным стаў сёлетні месяц май.

У пачатку мая пасля ўпартаў унутрыпарламентскай барацьбы бундэстаг Федэратыўнай Рэспублікі Германіі адобрыў дагаворы паміж Саветскім Саюзам і ФРГ, Польшчай і ФРГ. Ва ўсім свеце, і асабліва ў Еўропе, гэту падзею народы сустрэлі з задавальненнем і радасцю. Бо дагаворы абвясцілі сучасныя граніцы ў Еўропе непарушымі і назаўсёды замацавалі абавязальнасць трох краін не паргацца сілай і не прымяняць яе. Вузел складаных і небяспечных супярэчнасцей быў расечаны, сур'ёзныя перашкоды на шляху да міру і трызалага супрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў ліквідаваны. Палітычны клімат на кантыненте прыкметна палепшыўся і пацяплеў.

Адрэзу пасля гэтага ўвага сусветнай грамадскасці звярнулася да Масквы. Там, у сталіцы нашай Радзімы, сустрэліся кіраўнікі савецкай і амерыканскай дзяржаў — двух ваенных і ядзерных гігантаў, ад варожаці або супрацоўніцтва якіх залежыць лёс усеагульнага міру. Сустрэліся для таго, каб адшукаць і выкарыстаць усе магчымасці, якія зменшылі б пагрозу ваеннага сутыкнення і па-

вялічылі б пакуль што вузкія дыяпазоны ўзаемнага супрацоўніцтва.

Свет з затоеным дыханнем сачыў за гэтай гістарычнай сустрэчай.

Надзеі людзей збыліся.

Вось ён, першы пункт «Асноўнага ўзаемаадносін паміж Саюзам Саветскіх Сацыялістычных Рэспублік і Злучанымі Штатамі Амерыкі». Прачытайце ўважліва яго: «Яны, — гэта значыць СССР і ЗША, — будуць зыходзіць з агульнай перакананасці ў тым, што ў ядзерны век не існуе іншай асновы для падтрымання адносін паміж імі, акрамя мірнага суіснавання. Адрозненні ў ідэалогіі і сацыяльных сістэмах СССР і ЗША не з'яўляюцца перашкодай для развіцця паміж імі нармальнага адносін, заснаваных на прынцыпах суверэнітэту, роўнасці, неўмяшання ва ўнутраныя справы і ўзаемнай выгады».

Такая згода дзвюх самых магутных дзяржаў, замацаваная подпісамі Генеральнага сакратара ЦК КПСС і Прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі, і стала трыумфам ленінскай ідэі мірнага суіснавання. Зараз савецкі і амерыканскі народы могуць уздыхнуць з палёгкай, бо заўсёды людзям прыемна ўсведамляць, што паміж сабой спрачаюцца дыпламаты і філосафы, а не генералы і салдаты.

Мала, аднак, таго, што краіны пагадзіліся жыць мірна, «пазбягаць ваенных канфрантацый і прадухіліць узнікненне ядзернай вайны». У час маскоўскіх сустрэч высокія бакі дамовіліся затармазіць гонку ўзбраенняў. Л. Брэжнеў і Р. Ніксан падпісалі Дагавор аб абмежаванні сістэм праціракетнай абароны і часовае пагадненне аб некаторых мерах у галіне абмежавання стратэгічных наступальных узбраенняў. Такім чынам, зроблена тое, чаго партыя

і наша дзяржава настойліва дабіваліся на працягу многіх год: ажыццёўлены першыя важныя крокі на шляху да ліквідацыі зброі масавага знішчэння і ўсеагульнага раззбраення. Няхай гэты крок не вельмі вялікі, няхай ён толькі абмяжоўвае, а не ліквідуе ракетна-ядзерны арсеналы, але для вялікай справы важны пачатак. Будзем жа спадзявацца, — а Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты заявілі якраз аб такіх намерах, — што пачае будзе паспяхова прадоўжана, што прыдзе такі час, калі, дзякуючы добрай волі, ракеты і бомбы адправяць са стартавых пляцовак пад зўтаген. Гэта будзе карыснае разбурэнне.

Да таго часу яшчэ, бадай, далёка. Таму зараз важнае значэнне маюць усе меры і пагадненні, якія пашыраюць супрацоўніцтва паміж савецкай і амерыканскай краінамі і тым самым збліжаюць два вялікія народы, паступова ліквідуюць падазронасць і недавер'е. Савецкія кіраўнікі і прэзідэнт ЗША дасягнулі поспехаў і ў гэтым напрамку, падпісаўшы шэраг пагадненняў.

Усе працоўныя нашай краіны з задавальненнем сустрэлі пагадненні аб супрацоўніцтве ў галіне аховы здароўя і ў галіне аховы навакольнага асяроддзя — аб'яднаўшыся, вучоныя дзвюх краін дасягнуць большых і лепшых поспехаў, чым паасобку. З вялікай цікавасцю было сустрэта і пагадненне аб супрацоўніцтве ў даследаванні і выкарыстанні касмічнай прасторы ў мірных мэтах. Мы будзем чакаць сумеснага палёту савецкіх і амерыканскіх касманаўтаў. Калі яны пасябруюць у космасе, паміж людзьмі стане мацнейшай дружба на Зямлі.

Маскоўскія перагаворы акажуць карысны ўплыў і на гандлёва-эканамічныя адносіны, навукова-тэхнічнае супрацоўні-

тва, абмены ў галіне навукі, тэхнікі, адукацыі і культуры. Магчымасці супрацоўніцтва ў гэтых галінах неабмежаваныя, бо нашы народы валодаюць велізарнымі матэрыяльнымі і духоўнымі багаццямі.

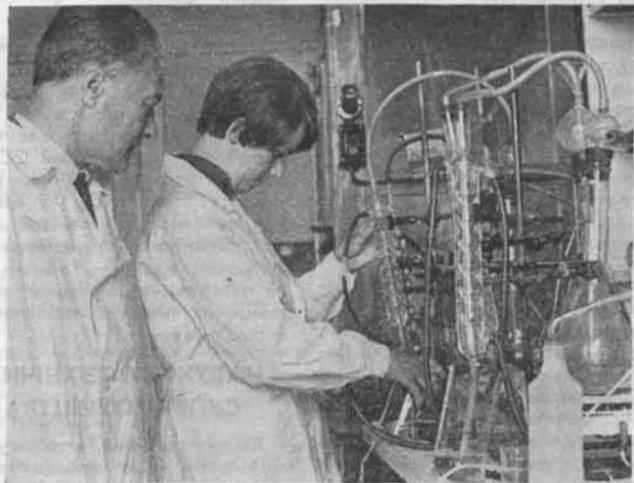
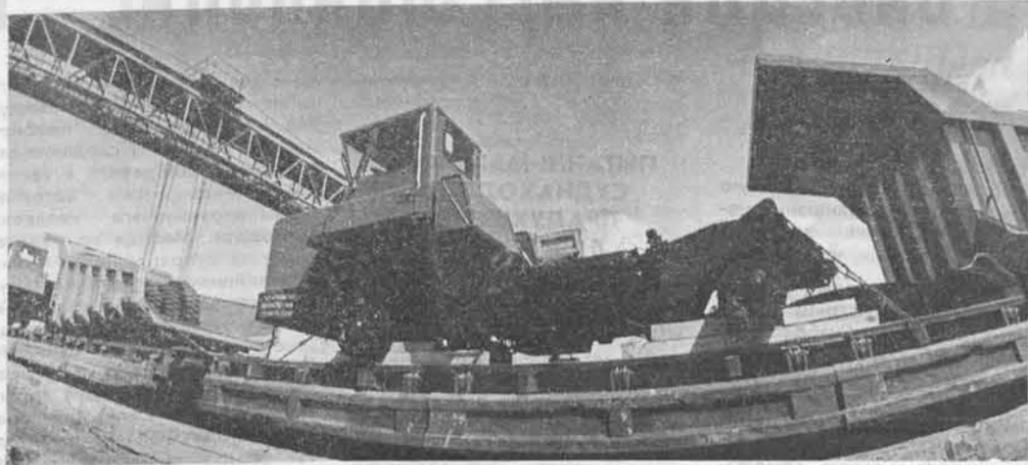
Вядома, кіраўнікі дзвюх вялікіх дзяржаў, шмат зрабіўшы для ўмацавання савецка-амерыканскага дзяржаўнага супрацоўніцтва, выдатна ўсведамлялі, што рознагалосці, якія накопіваліся гадамі, нельга ліквідаваць за тыдзень і што ідэалагічныя і сацыяльныя адрозненні паміж краінамі былі і застануцца. Гэта, аднак, не перашкоды ім узгоднена дасягнуць тых карысных для міру і супрацоўніцтва мэтаў, да якіх імкнуліся краіны.

Добры для міру месяц май закончыўся яшчэ адной важнай падзеяй: савецкі парламент ратыфікаваў Дагавор паміж СССР і ФРГ.

Сусветная грамадская думка, уся тысячагалосая прэса ва ўсіх кутках планеты — вядома, за выключэннем рэліктавых істот перыяду халоднай вайны, — дружна падтрымалі вялікі пазарот да мірнага суіснавання, што адбыўся ў Маскве. Атмасфера добразычлівасці і міралюбнасці, як гэта раней не раз бывала, і цяпер распаўсюдзілася па ўсяму зямному шару менавіта з нашай савецкай сталіцы. І ў гэтым ёсць вялікая гістарычная логіка: ленінская ідэя міру, народжаная пад крамлёўскімі зоркамі некалькі дзесяцігоддзяў назад, сёння здзішала тут увасабленне ў дакументах гістарычнага значэння, карысных для ўсяго свету, і стала магутнай матэрыяльнай сілай.

Збавіцельную для чалавецтва ленінскую ідэю міру пранесла праз гады вялікай і высакароднай барацьбы партыя савецкіх камуністаў. Сваё пераможнае мірнае наступленне яна будзе працягваць і надалей.

МАЛАДЫЯ ГАРАДЫ РЭСПУБЛІКІ

МАЛАДОМУ беларускаму гораду Жодзіна прынеслі вядомасць магутныя аўтамабілі — БелАЗы. Многія тысячы іх зараз пра-

цуюць на будоўлях і ў рудніках краіны, а таксама больш чым у 20 замежных дзяржавах. Жодзіна — новы хутка-

растучы прамысловы і культурны цэнтр рэспублікі. Горад мае свае навуковыя і вучэбныя ўстановы. Тут размясціліся беларускія навукова-даследчыя інстытуты земляробства і жывёлагадоўлі, працуюць філіял Беларускага політэхнічнага інстытута, вярхні аўтамеханічны тэхнікум, прафесійна-тэхнічнае вучылішча металістаў.

У горада вялікае будучае. У бліжэйшыя гады тут вырастучы новыя прадпрыемствы — швейна-трыкатажная фабрыка, заводы па вытворчасці гідратрансмisyі і гідратрансфарматараў, кавальска-прэсавага абсталявання... Да 1980 года насельніцтва Жодзіна павялічыцца амаль у два разы.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Праспект Міру — цэнтральная вуліца Жодзіна. 2. Пагрузка аўтамабіляў. Нават гэтыя серыйныя

машыны грузападмальнасцю 27 і 40 тон для транспарціроўкі па чыгуныцы разбіраюцца. А ўявіце сабе аўтапазды грузападмальнасцю 65 і 75 і нават 180 і 300 тон. Менавіта такія машыны будуць вырабляць на Беларускім аўтазаводзе ў хуткім часе. 3. Сёлета адбыўся першы выпуск на заводным аддзяленні жодзінскага філіяла Беларускага політэхнічнага інстытута. На завод прыйшлі больш за 60 дыпламаваных інжынераў-аўтамабілебудаўнікоў. Двух з іх вы бачыце на здымку: Аляксей ЗАЙЦАУ — інжынер-канструктар, Леанід РУСАК — інжынер-выпрабавальнік (злева направа). 4. Дзіцячы сад № 3 аўтазавода. 5. У лабараторыі фізіялогіі раслін Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

3 МАРКАЙ МАЛАДЗЕЧНА

Надайна калектыў Маладзечанскага станкабудаўнічага завода адзначыў 25-гадовы юбілей свайго прадпрыемства. Чвэрць стагоддзя — узрост сталы. У пачатку існавання заводу тут не было светлых, прасторных цэхаў. Гордасцю першага прамысловага прадпрыемства горада лічыліся вагранка для выплаўкі чыгунку і скораныя металарэзныя станкі, завезеныя з Расіі, Украіны, іншых рэспублік. Прадукцыя завода не вызначалася складанасцю: у асноўным вырабляліся металічныя бочкі, сантэхабсталяванне, пячонне ліццё і пажарныя гідранты.

Цяпер прадукцыю з маркай станкабудаўнічага завода можна сустрэць ва ўсіх братніх рэспубліках, у многіх замежных краінах. Гэта высокая дакладнасці свідравальныя станкі, гайкарэзбанарэзныя аўтаматы і іншыя металарэзныя станкі. Яны карыстаюцца вялікім попытам. Калектыў прадпрыемства пастаянна нарошчвае іх вытворчасць, удасканальвае серыйную прадукцыю, асвойвае выпуск новых, больш дакладных станкоў. Лепшыя з іх — з лічбавым праграмным кіраваннем — ужо дэманстраваліся на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве і атрымалі высокую адзнаку.

Большасць рабочых — равеснікі заводу. Многія з іх прыйшлі ў цэхі вучнямі, а зараз самі вучаць іншых — выраслі да майстроў участкаў і змен, узначальваюць важныя часткі вытворчасці. Мне давялося пазнаёміцца бліжэй з начальнікам зборачнага цэха Анатолемам Раманоўскім. Ён прыйшоў на завод пасля заканчэння будаўнічага тэхнікума. Працаваў токарам. Потым служыў у арміі, а пасля зноў вярнуўся на родны завод. Працаваў слесарам, потым дыспетчарам, і вось ужо шосты год начальнік цэха. За гэты час Анатолема Іванавіч без адрыву ад вытворчасці закончыў Беларускі політэхнічны інстытут. Але, не задаволены адным дыпломам машынабудаўнікі, паступіў вучыцца на заводнае аддзяленне Інстытута народнай гаспадаркі імя Куйбышава.

На заводзе будуюцца новыя вытворчыя памяшканні, жыллё для рабочых. У цэхах маніруюцца механізаваныя і аўтаматызаваныя лініі. Новавядзены ў арганізацыі працы дазваляць станкабудаўнікам ужо ў недалёкім будучым значна павялічыць выпуск прадукцыі.

А. МЫЗІКАУ.

пушчана 102 тысячы спецыялістаў з вышэйшай і 170 тысяч з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

Трэба адзначыць, што ўсе маладыя інжынеры і тэхнікі практычна аднолькава гатовыя да таго, каб прыняць камандныя пасты ў вытворчасці, каб самастойна весці навуковыя даследаванні. Гэтага таксама патрабуюць умовы навукова-тэхнічнага прагрэсу.

У КАНЦЫ МІНУЛАГА ГОДА Савет Міністраў БССР і ЦК КПБ прынялі пастанову, дзе на месцілі ваёмнаццаць важнейшых рэспубліканскіх комплексных навукова-тэхнічных праблем, якія належыць даследаваць у бліжэйшы час. Вырашэнне гэтых праблем азначае пярэдняе навуковае абгрунтаванне планаў будучай, дзесятай пяцігодкі.

Цікава, што разам з навукова-даследчымі інстытутамі і міністэрствамі частка работ па распрацоўцы комплексу перспектывных праблем ускладзена на калектывы прадпрыемстваў і ўстаноў. Гэта пазначальны факт, бо галоўнай прыкметай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі з'яўляецца ўзаемапраціненне навукі і вытворчасці,

«індустрыялізацыя» навукі з адначасовай «саентyfікацыяй» вытворчасці.

Настае час, калі ўжо не будзённы патрэбы дня дыктуюць напрамак развіцця навуцы, а навука, ператвараючыся паступова ў самастойную вытворчую сілу, указвае шляхі росту вытворчасці. Разам з тым вучоныя ўжо не могуць заглядаць у заўтра, калі іх навуковыя прадпачынікі не будуць неадкладна правяраны на практыцы, калі адстае вытворчасць. Вось чаму заводскія інжынеры, у адпаведнасці з пастановай, разам з вучонымі працуюць над праблемамі далейшага развіцця і размяшчэння прадукцыйных сіл рэспублікі, забеспячэння народнай гаспадаркі цэплавой і іншай энергіяй, распрацоўваюць схему комплекснага выкарыстання і аховы водных рэсурсаў краіны, вызначаюць будучыя патрэбы народнай гаспадаркі ў кадрах спецыялістаў. Вось чаму калгасныя аграрныя разам з селекцыянерамі думаюць над выяўленнем новых метадаў павелічэння вытворчасці і паляпшэння якасці зерня.

Менавіта гэтай жа асабліва-сцю часу навукова-тэхнічнай рэвалюцыі тлумачыцца і тое,

што пры шэрагу навукова-даследчых інстытутаў у апошнія гады адкрыты ўчасткі даследнай вытворчасці. Пры Інстытуце цэпла- і масаабмену АН БССР, напрыклад, створана канструктарскае бюро з даследнай вытворчасцю. Мэта іх дзейнасці — укараненне ў прамысловасць сушыльна-тэрмічнага абсталявання. Пры Інстытуце механікі металалімерных сістэм спецыяльна для вытворчасці вырабляецца прамысловае абсталяванне па апрацоўцы палімерных матэрыялаў. Усё гэта і іншае дазволіла беларускім вучоным за апошні час значна замацаваць творчы сувязі з прамысловасцю.

Вынік такой плённай сувязі навукі з вытворчасцю — рост аўтаматызацыі на прамысловых прадпрыемствах рэспублікі. Параўнайце такія лічбы. У 1965 годзе на нашых прадпрыемствах дзейнічала 2 895 паточных, механізаваных паточных і аўтаматызаваных ліній. У 1969 годзе іх налічвалася ўжо 4 898. А толькі за 1971 год іх прыбавілася больш за 300. Колькасць комплексна-механізаваных, аўтаматызаваных і комплексна-аўтаматызаваных цэхаў і участкаў адпаведна складала: 679, 1 142 і 150. Гэтыя тэмпы свед-

чаць, што народная гаспадарка рэспублікі развіваецца ў адзіным рытме з прагрэсам.

ЯКІЯ Ж ПЕРСПЕКТывы навукова-тэхнічнага прагрэсу намечаны планам пяцігодкі? Пачну з галоўнага. У 1971—1975 гадах прадугледжваецца ў 1,7 раза павялічыць капіталаўкладанні на навукова-даследчыя работы, у 1,8 раза — на будаўніцтва аб'ектаў навуцы. За кошт гэтага будзе пабудавана больш за 20 новых навукова-даследчых устаноў і расшыраны даследаванні ў дзеючых інстытутах і лабараторыях.

Цікаўнасць ва ўсіх даследчыкаў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі выклікаюць сацыяльныя вынікі, якія яна, магчыма, будзе мець у грамадстве. Вучоныя на Захадзе не без жаху газораць аб верагоднасці ўжо ў хуткім часе энергетычнага і сыравінага голаду, аб небяспечных дэмаграфічных катаклізмах, пагрозе масавага беспрацоўя. У капіталістычным грамадстве, дзе ўсім кіруе стыхія, выкліканая барацьбой манопалій за прыбыткі, такія магчымасці, безумоўна, не выключаны. Мы ж гаворым аб зусім іншых выніках навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Рэзкі рост прадукцыйнасці працы, аўтаматызацыя вытворчасці ўжо хутка карэнным чынам зменіць сутнасць працы рабочых як у вытворчасці, так і ў сельскай гаспадарцы. Адбудзецца сціранне граняў паміж фізічнай і разумовай працай, паміж вёскай і горадам. Непазбежна перааразмеркаванне рабочага і вольнага часу — доля апошняга рэзка павялічыцца. У выніку стварацца дадатковыя ўмовы для «інтэлектуалізацыі» грамадства: культурны і навуковы ўзровень насельніцтва значна ўзрасце.

Час гэты не за гарамі. У план комплексных перспектывных праблем, аб якім гаварылася вышэй, уключаны раздзел «сацыяльна-эканамічныя перспектывы перабудовы сяла». Ужо сёння належыць неадкладна вырашыць, дзе на вёсцы хутчэй за ўсё правяцца сацыяльныя вынікі навукова-тэхнічнага прагрэсу і як паскорыць іх надыход.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя для ўсіх нас, вучоных і работнікаў вытворчасці, не аддаленая перспектыва, а справа бягучага дня. Таксама ў сённяшнім дні праяўляюцца яе плённыя здабыткі.

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

Па ўзаемнай дагаворанасці паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Злучанымі Штатамі Амерыкі Прэзідэнт ЗША Рычард М. Ніксан з жонкай знаходзіцца з афіцыйным візітам у Савецкім Саюзе з 22 па 30 мая 1972 года.

Прэзідэнта суправаджаў дзяржаўны сакратар Уільям П. Роджэрс, памочнік Прэзідэнта Генры А. Кісінджэр і іншыя амерыканскія афіцыйныя асобы.

У час знаходжання ў СССР Прэзідэнт Р. Ніксан, апрача Масквы, наведаў гарады Ленінград і Кіеў.

Паміж Генеральным сакратаром ЦК КПСС Л. І. Брэжневым, Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. В. Падгорнай, Старшынёй Савета Міністраў СССР А. М. Касыгіным і Прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам адбыліся перагаворы па карэньных праблемах савецка-амерыканскіх адносін і сучаснай абстаноўкі ў свеце.

У перагаворах прынялі ўдзел:

з савецкага боку — міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка, міністр замежнага гандлю М. С. Патолічаў, намеснік міністра замежных спраў СССР В. В. Кузняцоў, пасол СССР у ЗША А. Ф. Дабрынін, памочнік Генеральнага сакратара ЦК КПСС А. М. Аляксандраў і член калегіі Міністэрства замежных спраў СССР Г. М. Карніенка;

з амерыканскага боку — дзяржаўны сакратар ЗША У. Роджэрс, пасол ЗША ў СССР Дж. Бім, памочнік Прэзідэнта па пытаннях нацыянальнай бяспекі Г. Кісінджэр, памочнік Прэзідэнта па знешнеэканамічных пытаннях П. Флінган і намеснік дзяржаўнага сакратара М. Хіленбранд.

Абмеркаванне ахоплівала шырокае кола пытанняў, якія маюць узаемную цікавасць, і было шчырым і грунтоўным. Яно дало магчымасць больш дакладна вызначыць галіны, у якіх ёсць перспектывы развіцця больш шырокага супрацоўніцтва дзвюх краін, а таксама галіны, дзе пазіцыі бакоў разыходзяцца.

I. ДВУХБАКОВЫЯ АДНОСІНЫ

Кіруючыся імкненнем падвесці пад савецка-амерыканскія адносіны больш устойлівую і канструктыўную базу і ўсведамляючы сваю долю адказнасці за захаванне ўсеагульнага міру і за садзейнічанне разрады міжнароднай напружанасці, бакі прынялі дакумент «Асновы ўзаемаадносін паміж Саюзам Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Злучанымі Штатамі Амерыкі», які быў падпісаны ад імя Савецкага Саюза Л. І. Брэжневым і ад імя Злучаных Штатаў Р. Ніксанам.

Абодва бакі перакананы, што сфармуляваны ў гэтым дакуменце палажэнні адкрываюць новыя магчымасці для развіцця паміж СССР і ЗША адносін міру і ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва. Разгледзеўшы розныя галіны двухбаковых савецка-амерыканскіх адносін, бакі прыйшлі да згоды аб магчымасці і пажаданасці развіцця гэтых адносін. Яны выказалі цвёрды намер дзейнічаць у адпаведнасці з палажэннямі, выкладзенымі ва ўпамнутым дакуменце.

У выніку прагрэсу, дасягнутага на перагаворах, якія папярэднічалі сустрэчы на вышэйшым узроўні, і ў ходзе самой сустрэчы, быў заключаны шэраг важных пагадненняў. Гэта будзе садзейнічаць расшырэнню двухбаковага супрацоўніцтва ў галінах, якія маюць узаемную цікавасць, гэтак жа як і ў галінах, якія маюць цікавасць для справы міру і міжнароднага супрацоўніцтва.

АБМЕЖАВАННЕ СТРАТЭГІЧНЫХ УЗБРАЕННЯЎ

Бакі ўдзялілі першарадную ўвагу праблеме змяншэння небяспекі ўзнікнення ядзернай вайны. Яны лічаць, што вялікім і рэальным укладам у гэту справу будзе стрымліванне гонкі стратэгічных узбраенняў. Абодва бакі надаюць важнае значэнне заключаным паміж імі Дагавору аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны і Часоваму пагадненню аб некаторых мерах у галіне абмежавання стратэгічных наступальных узбраенняў.

Гэтыя пагадненні, якія былі заключаны ў выніку перагавораў у Маскве, з'яўляюцца буйным крокам у напрамку стрымлівання і ў канчатковым выніку спынення гонкі ўзбраенняў.

Яны з'яўляюцца канкрэтным праяўленнем намераў бакоў садзейнічаць змякчэнню міжнароднай напружанасці і ўмацаванню давер'я паміж дзяржавамі, а таксама выконваць абавязальствы, узятыя імі ў адпаведнасці з Дагаворам аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі (артыкул VI). Абодва бакі перакананы, што дасягненне ўказаных пагадненняў з'яўляецца практычным крокам на шляху да вызвалення чалавецтва ад пагрозы ўзнікнення ядзернай вайны. Гэта адпавядае жыццёвым інтарэсам як савецкага і амерыканскага народаў, так і ўсіх іншых народаў свету.

Бакі маюць намер працягваць актыўныя перагаворы па абмежаванню стратэгічных наступальных узбраенняў і весці іх у духу добрай волі, павагі законных інтарэсаў адзін аднаго і захавання прынцыпу аднолькавай бяспекі.

Бакі таксама перакананы ў тым, што падпісанае 30 верасня 1971 года ў Вашынгтоне пагадненне аб мерах па змяншэнню небяспекі ўзнікнення ядзернай вайны паміж СССР і ЗША адпавядае інтарэсам не толькі савецкага і амерыканскага народаў, але і ўсяго чалавецтва.

ГАНДЛЁВА-ЭКАНАМІЧНЫЯ АДНОСІНЫ

Бакі дагаварыліся аб мерах, накіраваных на стварэнне больш спрыяльных умоў для развіцця гандлёвых і іншых эканамічных сувязей паміж СССР і ЗША. Яны лічаць, што існуюць аб'ектыўныя ўмовы для павышэння ўзроўню эканамічных сувязей паміж імі. Гэтыя сувязі павінны развівацца на аснове ўзаемнай выгады і ў адпаведнасці з агульнапрынятай міжнароднай практыкай.

Лічачы, што гэтым мэтам адпавядала б заключэнне гандлёвага пагаднення паміж СССР і ЗША, бакі вырашылі ў бліжэйшы час завяршыць неабходную работу па заключэнню такога пагаднення. Яны дагаварыліся адносна пажаданасці прадстаўлення крэдытаў для развіцця ўзаемнага гандлю і прыняцця ў хуткім часе мер для вырашэння іншых фінансавых і эканамічных пытанняў. Было ўзгоднена, што перагаворы па ўрэгуляванню разлікаў па лэнд-лізу будучы праводзіцца паралельна з перагаворамі аб гандлёвым пагадненні.

У інтарэсах расшырэння і аглячэння гандлёвых сувязей паміж дзвюма краінамі і для працоўкі канкрэтных мерапрыемстваў бакі вырашылі стварыць сумесную савецка-амерыканскую камісію па пытаннях гандлю. Першае пасаджэнне камісіі намечана правесці ў Маскве летам гэтага года.

Кожны бок будзе аказваць садзейнічанне ўсталяванню эфектыўных дзелавых сувязей паміж арганізацыямі і фірмамі

абедзвюх краін і заахочваць заключэнне доўгатэрміновых кантрактаў.

ПЫТАННІ МАРСКОГА СУДНАХОДСТВА ПРАДУХІЛЕННЕ ІНЦЫДЭНТАУ У АДКРЫТЫМ МОРЫ

Бакі дагаварыліся прадоўжыць пачаты перагаворы з мэтай заключэння пагаднення па марскому суднаходству і пытаннях, якія да яго адносяцца. Яны лічаць, што такое пагадненне мела б важнае значэнне ў справе садзейнічання расшырэнню гандлю паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі.

Паміж бакамі было дасягнута пагадненне аб мерах па прадухіленню інцыдэнтаў у адкрытым моры і ў паветранай прасторы над ім паміж ваеннымі караблямі і самалётамі СССР і ЗША. Прадугледжваючы ўзгодненныя працэдурны ў выпадках, калі караблі і самалёты бакоў дзейнічаюць у непасрэднай блізкасці адзін ад аднаго, гэта пагадненне заклікае зменшыць магчымасць небяспечных інцыдэнтаў.

НАВУКОВА-ТЭХНІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Было прызнана, што супрацоўніцтва, якое ажыццяўляецца ў такіх галінах, як атамная энергія, касмічныя даследаванні, ахова здароўя і іншых, прыносіць карысць абедзвюм краінам і ўносіць пазітыўны ўклад у развіццё адносін паміж імі ў цэлым.

Бакі згадзіліся, што расшырэнне навуковага і тэхнічнага супрацоўніцтва на аснове ўзаемнай выгады і сумесных намаганняў, накіраваных на дасягненне агульных мэт, адпавядае інтарэсам абедзвюх народаў і садзейнічае далейшаму паляпшэнню адносін паміж дзвюма краінамі. У сувязі з гэтым было падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне навукі і тэхнікі. Для вызначэння і распрацоўкі праграм сумеснага супрацоўніцтва будзе створана змешаная савецка-амерыканская камісія па навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву.

СУПРАЦОЎНІЦТВА У ГАЛІНЕ КОСМАСУ

З улікам той ролі, якую СССР і ЗША адыгрываюць у мірных даследаванні касмічнай прасторы, бакі падкрэслілі важнасць далейшага супрацоўніцтва паміж імі ў гэтай сферы. З мэтай павышэння бяспекі палётаў чалавека ў космас і забеспячэння магчымасці ажыццяўлення ў далейшым сумесных навуковых эксперыментаў бакі дагаварыліся аб правядзенні работ па стварэнню сродкаў, якія даюць магчымасць ажыццяўляць стыкоўку савецкіх і амерыканскіх касмічных караблёў і станцыяў. Першы сумесны эксперымент па стыкоўцы пілотаемых караблёў з узаемным пераходам касманautaў намечана правесці ў 1975 годзе. Яго падрыхтоўка і ажыццяўленне будучы праводзіцца Акадэміяй навук СССР і Нацыянальным упраўленнем ЗША па аэранаўтыцы і даследаванню касмічнай прасторы ў адпаведнасці з прынцыпамі і працэдурамі, распрацаванымі шляхам узаемных кансультацый.

СУПРАЦОЎНІЦТВА У ГАЛІНЕ АХОВЫ ЗДАРОЎЯ

Заклучанае пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне аховы здароўя кладзе пачатак узаемнаму плённаму абмену ведамі і сумеснаму наступленню на агульных ворагаў — хваробы і немачы. Пачатковыя навуковыя

намаганні будучы сканцэнтраваны на такіх маючых цікавасць для ўсяго чалавецтва праблемах, як ракавыя і сардэчна-судзістыя захворванні, а таксама на медыцынскіх аспектах аховы акружаючага чалавека асяроддзя. Маецца на ўвазе, што гэта супрацоўніцтва будзе ў далейшым расшырана і будзе ўключаць іншыя праблемы аховы здароўя, якія маюць узаемную цікавасць. Бакі заявілі аб поўнай падтрымцы праграмы супрацоўніцтва ў галіне аховы здароўя і згадзіліся прадоўжыць актыўны ўдзел абодвух урадаў у рабоце міжнародных арганізацый ва ўказанай галіне.

СУПРАЦОЎНІЦТВА У ГАЛІНЕ АХОВЫ НАВАКОЛЬНАГА АСЯРОДДЗЯ

Будзе пачата ажыццяўленне праграмы супрацоўніцтва ў справе аховы і паляпшэння акружаючага чалавека асяроддзя. Шляхам сумесных даследаванняў і прыняцця сумесных мер Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты спадзяюцца ўнесці ўклад у захаванне спрыяльнага для здароўя чалавека навакольнага асяроддзя ў сваіх краінах і ва ўсім свеце. У адпаведнасці з падпісаным пагадненнем аб супрацоўніцтве ў галіне аховы навакольнага асяроддзя ў бліжэйшым будучым у Маскве будучы праведзены кансультацыі па канкрэтных праграмах супрацоўніцтва.

АБМЕНЫ У ГАЛІНЕ НАВУКІ, ТЭХНІКІ, АДУКАЦЫІ І КУЛЬТУРЫ

Бакі адзначаюць значэнне пагаднення аб абменах і супрацоўніцтве ў галіне навукі, тэхнікі, адукацыі, культуры і ў іншых галінах на 1972—1973 гады, падпісанага ў Маскве 11 красавіка 1972 года. Працяг і расшырэнне двухбаковых абменаў у гэтых галінах будзе весці да большага ўзаемаразумення і дапамагаць паляпшэнню адносін паміж абедзвюма краінамі ў цэлым. У агульных рамках гэтага пагаднення бакі дагаварыліся аб расшырэнні сфер супрацоўніцтва, што знайшло адлюстраванне ў новых пагадненнях па космасу, ахове здароўя, ахове навакольнага асяроддзя, навуцы і тэхніцы.

Амерыканскі бок, адзначаючы шырокую пастаноўку выкладання англійскай мовы ў Савецкім Саюзе, заявіў аб сваім намеры заахочваць вывучэнне ў ЗША рускай мовы.

II. МІЖНАРОДНЫЯ ПРАБЛЕМЫ ЕЎРОПА

У ходзе абмеркавання міжнароднай абстаноўкі бакі адзначылі спрыяльнае развіццё падзей у напрамку змякчэння напружанасці ў Еўропе.

Усведамляючы значэнне для лёсу міру развіцця абстаноўкі ў Еўропе, дзе пачаліся абедзве сусветныя вайны, і памятаючы аб адказнасці і абавязальствах, падзяляемых імі з іншымі дзяржавамі па адпаведных пагадненнях, СССР і ЗША маюць намер прыкласці новыя намаганні з мэтай забеспячэння мірнага будучага Еўропы, свабоднай ад напружанасці, крызісаў і канфліктаў. Яны лічаць, што павінна захоўвацца тэрытарыяльная цэласнасць усіх дзяржаў у Еўропе.

Абодва бакі разглядаюць як добры прыклад плённага супрацоўніцтва зацікаўленых дзяржаў, уключаючы СССР і ЗША, чатырохбаковае пагадненне ад 3 верасня 1971 года па пытаннях, якія датычаць заходніх сектараў Берліна. Ажыццяўленне гэтага пагаднення побач з іншымі захадамі будзе, на думку бакоў, і далей паляпшаць абстаноўку ў Еўропе і

садзейнічаць стварэнню неабходнага давер'я паміж дзяржавамі.

Абодва бакі сустрэлі з задавальненнем дагавор паміж СССР і ФРГ ад 12 жніўня 1970 года. Яны адзначылі важнае значэнне палажэнняў гэтага дагавору, а таксама іншых недаўніх пагадненняў у наладжванні адносін давер'я і супрацоўніцтва паміж еўрапейскімі дзяржавамі.

СССР і ЗША гатовы ўнесці адпаведны ўклад у пазітыўныя працэсы, якія адбываюцца на еўрапейскім кантыненте ў напрамку сапраўднай разрады і развіцця адносін мірнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі ў Еўропе на аснове прынцыпаў тэрытарыяльнай цэласнасці, непарушнасці граніц, неўмяшання ва ўнутраныя справы, суверэннай роўнасці, незалежнасці і адмовы ад ужывання сілы ці пагрозы яе ўжывання.

СССР і ЗША прытрымліваюцца адзінай думкі адносна таго, што шматбаковыя кансультацыі ў плане падрыхтоўкі нарады па пытаннях бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе маглі б пачацца пасля падпісання заключнага чатырохбаковага пратакола пагаднення ад 3 верасня 1971 года.

Абодва ўрады згодны, што гэта нарада павінна быць добра падрыхтавана, з тым каб яна магла канкрэтна разгледзець практычныя праблемы бяспекі і супрацоўніцтва і тым самым садзейнічаць паступоваму пераадоленню прычын, якія прывялі да напружанасці ў Еўропе. Гэта нарада павінна быць склікана ў тэрміны, узгодненыя зацікаўленымі бакамі, але без неапраўданага затрымкі.

Бакі лічаць, што мэтам забеспячэння стабільнасці і бяспекі ў Еўропе адпавядала б узаемнае скарачэнне ўзброеных сіл і ўзбраенняў, у першую чаргу ў Цэнтральнай Еўропе. Любое пагадненне па гэтым пытанню не павінна наносіць шкоды бяспецы якога-небудзь з бакоў. Павінна быць дасягнута адпаведная дагаворанасць паміж зацікаўленымі дзяржавамі так хутка, як гэта будзе практычна магчыма, аб парадку правядзення перагавораў па гэтым пытанню ў спецыяльным форуме.

БЛІЗКІ УСХОД

Абодва бакі выклалі свае пазіцыі па гэтым пытанню. Яны пацвярджаюць сваю падтрымку мірнаму ўрэгуляванню на Блізкім Усходзе ў адпаведнасці з рэзалюцыяй 242 Савета Бяспекі.

Адзначаючы важнасць канструктыўнага супрацоўніцтва зацікаўленых бакоў са спецыяльным прадстаўніком генеральнага сакратара ААН паслом Ярынгам, ЗША і СССР пацвярджаюць сваё жаданне ўнесці ўклад у поспех яго місіі і заяўляюць таксама аб сваёй гатоўнасці адыграць сваю ролю ў дасягненні мірнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе. На думку ЗША і СССР, дасягненне такога ўрэгулявання адкрыла б перспектывы для нармальнага становішча на Блізкім Усходзе і дало б магчымасць, у прыватнасці, разгледзець далейшыя крокі да дасягнення змякчэння ваеннай абстаноўкі ў гэтым раёне.

ІНДАКІТАЙ

Кожны з бакоў выклаў свой адпаведны пункт гледжання адносна вайны ў В'етнаме, якая працягваецца, і становішча ў раёне Індакітай у цэлым.

Савецкі бок падкрэсліў сваю салідарнасць са справядлівай барацьбай народаў В'етнама, Лаоса і Камбоджы за свабоду, незалежнасць і сацыяльны прагрэс. Цвёрда падтрымліваючы прапановы ДРВ і Рэспублікі Паўднёвы В'етнам, якія з'яўляюцца рэальнай і канструктыўнай асновай для ўрэгулявання в'етнамскай праблемы,

ДАГАВОР

ПАМІЖ САЮЗАМ САВЕЦКІХ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК І ЗЛУЧАНЫМІ ШТАТАМІ АМЕРЫКІ АБ АБМЕЖАВАННІ СІСТЭМ ПРОЦІРАКЕТНАЙ АБАРОНЫ

[Заканчэнне.

Пачатак на 5-й стар.]

b) не разгортваюць у будучым РЛС папараджання аб нападеванні стратэгічных балістычных ракет, акрамя як на пазіцыях па перыферыі сваёй нацыянальнай тэрыторыі з арыентацыяй па-за ёй.

Артыкул VII

З захаваннем палажэнняў гэтага Дагавору могуць праводзіцца мадэрнізацыя і замена сістэм ПРА або іх кампанентаў.

Артыкул VIII

Сістэмы ПРА або іх кампаненты звыш колькасцей або па-за рэжымі, вызначанымі гэтым Дагаворам, з таксама сістэмы ПРА або іх кампаненты, забароненыя гэтым Дагаворам, павінны быць знішчаны або дэманціраваны ў адпаведнасці з узгодненымі працэдурамі на працягу магчыма кароткага ўзгодненага перыяду часу.

Артыкул IX

З мэтай забеспячэння жыццяздольнасці і эфектыўнасці гэтага Дагавору кожны з Бакоў абавязваецца не перадаваць іншым дзяржавам і не размяшчаць па-за сваёй нацыянальнай тэрыторыяй сістэмы ПРА або іх кампаненты, абмежаваныя гэтым Дагаворам.

Артыкул X

Кожны з Бакоў абавязваецца

не прымаць ніякіх міжнародных абавязанняў, якія супярэчылі б гэтаму Дагавору.

Артыкул XI

Бакі абавязваюцца прадоўжыць актыўныя перагаворы аб абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў.

Артыкул XII

1. З мэтай забеспячэння ўпэўненасці ў захаванні палажэнняў гэтага Дагавору кожны з Бакоў выкарыстоўвае наяўныя ў яго распараджэнні нацыянальныя тэхнічныя сродкі кантролю такім чынам, каб гэта адпавядала агульна прызнаным прынцыпам міжнароднага права.

2. Кожны з Бакоў абавязваецца не рабіць перашкод нацыянальным тэхнічным сродкам кантролю другога Боку, што выконваюць свае функцыі ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага Артыкула.

3. Кожны з Бакоў абавязваецца не прымяняць наўмысныя меры маскіроўкі, што ўскладняюць ажыццяўленне кантролю нацыянальнымі тэхнічнымі сродкамі за захаваннем палажэнняў гэтага Дагавору. Гэта абавязальства не патрабуе ўнясення змен у існуючы парадак будаўнічых, мантажных і рамонтных работ і работ па пераабсталяванню.

Артыкул XIII

1. Для садзейнічання ажыц-

цяўленню мэт і палажэнняў гэтага Дагавору Бакі не маюць ствараць Пастаянную кансультацыйную камісію, у рамках якой яны будуць:

a) разглядаць пытанні, што датычаць выканання прынятых абавязанняў, а таксама звязаныя з гэтым сітуацыі, якія могуць лічыцца няяснымі;

b) прадстаўляць на добраахвотнай аснове інфармацыю, якую кожны з Бакоў лічыць неабходнай для забеспячэння ўпэўненасці ў выкананні прынятых абавязанняў;

c) разглядаць пытанні, звязаныя з ненаўмыснымі перашкодамі нацыянальным тэхнічным сродкам кантролю;

d) разглядаць магчымыя змены ў стратэгічнай сітуацыі, што закранаюць палажэнні гэтага Дагавору;

e) узгадняць працэдуры і тэрміны знішчэння або дэмантажы сістэм ПРА або іх кампанентаў у выпадках, якія прадугледжваюцца палажэннямі гэтага Дагавору;

f) разглядаць па меры неабходнасці магчымыя прапановы па далейшаму павышэнню жыццяздольнасці гэтага Дагавору, у тым ліку аб унясенні ў яго паправак у адпаведнасці з палажэннямі гэтага Дагавору;

g) разглядаць па меры неабходнасці прапановы аб далейшых мерах, накіраваных на абмежаванне стратэгічных узбраенняў.

2. Бакі шляхам кансультацый распрацоўваюць і могуць па меры неабходнасці змяняць Палажэнне аб Пастаяннай кансультацыйнай камісіі, якое рэгулюе працэдуру, састаў і іншыя адпаведныя пытанні.

Артыкул XIV

1. Кожны з Бакоў можа прэ-

**За Саюз Савецкіх
Сацыялістычных Рэспублік
Л. БРЭЖНЕЎ,
Генеральны сакратар
ЦК КПСС**

паноўваць папраўкі да гэтага Дагавору. Узгодненыя папраўкі ўступаюць у сілу ў адпаведнасці з працэдурамі, якія рэгулююць уступленне ў сілу гэтага Дагавору.

2. Праз пяць гадоў пасля ўступлення ў сілу гэтага Дагавору і ў далейшым праз кожныя пяць гадоў Бакі будуць сумесна праводзіць разгляд гэтага Дагавору.

Артыкул XV

1. Гэты Дагавор з'яўляецца бестэрміновым.

2. Кожны з Бакоў у парадку ажыццяўлення свайго дзяржаўнага суверэнітэту мае права выйсці з гэтага Дагавору, калі ён вырашыць, што выключныя абставіны, якія звязаны са зместам гэтага Дагавору паставілі пад пагрозу яго вышэйшыя інтарэсы. Ён паведамляе другому Боку аб прынятым ім рашэнні за шэсць месяцаў да выхаду з гэтага Дагавору. У такім паведамленні павінна змяшчацца заява аб выключных абставінах, якія паведамляючы Бок разглядае як такія, што паставілі пад пагрозу яго вышэйшыя інтарэсы.

Артыкул XVI

1. Гэты Дагавор падлягае ратыфікацыі ў адпаведнасці з канстытуцыйнымі працэдурамі кожнага з Бакоў, Дагавор уступае ў сілу ў дзень абмену ратыфікацыйнымі граматамі.

2. Гэты Дагавор павінен быць зарэгістраваны ў адпаведнасці з артыкулам 102 Статута Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Зроблена 26 мая 1972 года ў горадзе Маскве ў двух экзэмплярах, кожны на рускай і англійскай мовах, прычым абодва тэксты маюць аднолькавую сілу.

**За Злучаныя Штаты
Амерыкі
Рычард НІКСАН,
Прэзідэнт Злучаных
Штатаў Амерыкі**

ЧАСОВАЕ ПАГАДНЕННЕ

ПАМІЖ САЮЗАМ САВЕЦКІХ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК І ЗЛУЧАНЫМІ ШТАТАМІ АМЕРЫКІ АБ НЕКАТОРЫХ МЕРАХ У ГАЛІНЕ АБМЕЖАВАННЯ СТРАТЭГІЧНЫХ НАСТУПАЛЬНЫХ УЗБРАЕННЯЎ

Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і Злучаныя Штаты Амерыкі, ніжэй названыя Бакамі,

будучы перакананымі, што Дагавор аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны і гэта Часовае пагадненне аб некаторых мерах у галіне абмежавання стратэгічных наступальных узбраенняў будзе садзейнічаць стварэнню больш спрыяльных умоў для правядзення актыўных перагавораў аб абмежаванні стратэгічных узбраенняў, а таксама садзейнічаць змякчэнню міжнароднай напружанасці і ўмацаванню довер'я паміж дзяржавамі.

улічваючы ўзаемасувязь паміж стратэгічнымі наступальнымі і абароннымі узбраеннямі,

прымаючы пад увагу свае абавязальствы па Артыкулу VI Дагавору аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі, пагадзіліся з наступным:

Артыкул I

Бакі абавязваюцца не пачынаць будаўніцтва дадатковых стацыянарных пусковых устаноў міжконтынальных балістычных ракет (МБР) наземнага базіравання з 1 ліпеня 1972 года.

Артыкул II

Бакі абавязваюцца не пераабсталяваць пусковыя ўстаноўкі лёгкіх МБР наземнага базіравання, а таксама МБР наземнага базіравання старых тыпаў, разгорнутых да 1964 года, у пусковыя ўстаноўкі цяжкіх МБР наземнага базіравання тыпаў, разгорнутых пасля гэтага часу.

Артыкул III

Бакі абавязваюцца абмежа-

ваць пусковыя ўстаноўкі балістычных ракет падводных лодак (БР-ПЛ) і сучасныя падводныя лодкі з балістычнымі ракетами колькасцю, што знаходзіцца ў баявым саставе і ў стадыі будаўніцтва на дату падпісання гэтага Часовага пагаднення, а таксама дадаткова пабудаванымі пусковымі ўстаноўкамі і падводнымі лодкамі ў вызначаным для Бакоў парадку ў якасці замены роўнай колькасці пусковых устаноў МБР старых тыпаў, разгорнутых да 1964 года, або пусковых устаноў старых падводных лодак.

Артыкул IV

З захаваннем палажэнняў гэтага Часовага пагаднення могуць праводзіцца мадэрнізацыя і замена стратэгічных наступальных балістычных ракет і пусковых устаноў, на якія пашыраецца гэта Часовае пагадненне.

Артыкул V

1. З мэтай забеспячэння ўпэўненасці ў захаванні палажэнняў гэтага Часовага пагаднення кожны з Бакоў выкарыстоўвае наяўныя ў яго распараджэнні нацыянальныя тэхнічныя сродкі кантролю такім чынам, каб гэта адпавядала агульна прызнаным прынцыпам міжнароднага права.

2. Кожны з Бакоў абавязваецца не рабіць перашкод нацыянальным тэхнічным сродкам кантролю другога Боку, якія выконваюць свае функцыі ў адпаведнасці з пунктам 1 гэтага Артыкула.

3. Кожны з Бакоў абавязваецца не ўжываць наўмыс-

ныя меры маскіроўкі, якія ўскладняюць ажыццяўленне кантролю нацыянальнымі тэхнічнымі сродкамі за захаваннем палажэнняў гэтага Часовага пагаднення. Гэта абавязальства не патрабуе ўнясення змен у існуючы парадак будаўнічых, мантажных і рамонтных работ і работ па пераабсталяванню.

Артыкул VI

Для садзейнічання ажыццяўленню мэт і палажэнняў гэтага Часовага пагаднення Бакі будуць выкарыстоўваць Пастаянную кансультацыйную камісію, якая ствараецца згодна з Артыкулам XIII Дагавору аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны, у адпаведнасці з палажэннямі гэтага Артыкула.

Артыкул VII

Бакі абавязваюцца прадоўжыць актыўныя перагаворы аб абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў. Прадугледжаныя гэтым Часовым пагадненнем абавязальствы не прадвяджаюць аб'ём або ўмовы абмежаванняў стратэгічных наступальных узбраенняў, якія могуць быць выпрацаваны ў ходзе наступных перагавораў.

Артыкул VIII

1. Гэта Часовае пагадненне ўступае ў сілу пасля абмену пісьмовымі паведамленнямі аб яго прыняцці кожным

**За Саюз Савецкіх
Сацыялістычных Рэспублік
Л. БРЭЖНЕЎ,
Генеральны сакратар
ЦК КПСС**

з Бакоў, прычым такі абмен будзе мець месца адначасова з абменам ратыфікацыйнымі граматамі Дагавору аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны.

2. Гэта Часовае пагадненне будзе заставацца ў сіле на працягу пяці гадоў, калі яно не будзе заменена раней гэтага тэрміну пагадненнем аб больш поўных мерах па абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў. Бакі ставяць сабе задачай правядзенне актыўных далейшых перагавораў з мэтай заключэння такога пагаднення так хутка, як гэта магчыма.

3. Кожны з Бакоў у парадку ажыццяўлення свайго дзяржаўнага суверэнітэту мае права выйсці з гэтага Часовага пагаднення, калі ён вырашыць, што звязаныя са зместам гэтага Часовага пагаднення выключныя абставіны паставілі пад пагрозу яго вышэйшыя інтарэсы. Ён паведамляе другому Боку аб прынятым ім рашэнні за 6 месяцаў да выхаду з гэтага Часовага пагаднення. У такім паведамленні павінна змяшчацца заява аб выключных абставінах, якія паведамляючы Бок разглядае як такія, што паставілі пад пагрозу яго вышэйшыя інтарэсы.

Зроблена 26 мая 1972 года ў горадзе Маскве ў двух экзэмплярах, кожны на рускай і англійскай мовах, прычым абодва тэксты маюць аднолькавую сілу.

**За Злучаныя Штаты
Амерыкі
Рычард НІКСАН,
Прэзідэнт Злучаных
Штатаў Амерыкі**

АСНОВЫ ЎЗАЕМААДНОСІН

ПАМІЖ САЮЗАМ САВЕЦКІХ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ РЭСПУБЛІК І ЗЛУЧАНЫМІ ШТАТАМІ АМЕРЫКІ

(Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.).

ных выпадках СССР і ЗША будуць заключаць пэўныя пагадненні па пытаннях канкрэтнага супрацоўніцтва ў гэтай галіне.

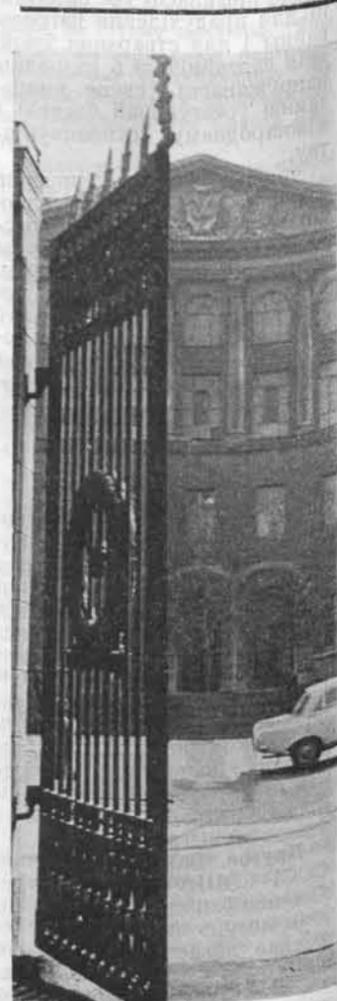
Дзевятае. Бакі пацвярджаюць свой намер паглыбляць сувязі паміж сабой у галіне культуры і расшыраць магчыма больш поўнага азнамлення адзін аднаго са сваімі культурнымі каштоўнасцямі. Яны будуць садзейнічаць паляпшэнню ўмоў для культурных абменаў і турызму.

Дзесятае. СССР і ЗША будуць імкнуцца да таго, каб сувязі і супрацоўніцтва паміж імі ва ўсіх пералічаных вышэй галінах і ў любых іншых галінах, якія маюць для іх узаемную цікавасць, будаваліся на трывалай і даўгачаснай аснове. З мэтай надання гэтым намаганням пастаяннага характару Бакі створаць ва ўсіх галінах, дзе гэта ўяўляецца мэтазгодным, сумесныя камісіі або іншыя сумесныя органы.

Адзінаццатае. СССР і ЗША не прызнаюць чыіх бы там ні было дамаганняў на якія-небудзь асобыя правы або перавагі ў сусветных справах. Яны прызнаюць суверэнную роўнасць усіх дзяржаў. Развіццё савецка-амерыканскіх адносін не накіравана супраць трэціх краін і іх інтарэсаў.

Дванаццатае. Асноўныя прынцыпы, выкладзеныя ў гэтым дакуменце, не закранаюць раней прынятых на сябе СССР і ЗША абавязальстваў у адносін да іншых дзяржаў.

**За Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік
Л. БРЭЖНЕЎ,
Генеральны сакратар
ЦК КПСС
За Злучаныя Штаты
Амерыкі
Рычард НІКСАН,
Прэзідэнт Злучаных
Штатаў Амерыкі
Масква, 29 мая 1972 г.**

Куток Мінска.

«Свята вясны і працы» — так назвалі хлеббаробы Маларыцкага раёна ўрачыстасць з выпадку заваршэння сяўбы, якая праходзіла ва ўрочышчы «Рыта». Гасцямі беларускіх хлеббаробаў

былі прадстаўнікі суседніх раёнаў Валынскай вобласці Украіны.
НА ЗДЫМКУ: народныя гуляніі.
Фота В. ГЕРМАНА.

ШЛЯХ ДА КОЛАСА

[Заканчэнне. Пачатак у №№ 19—22].

Калі скончылася першая частка, я сказаў:

— Тут перапынак. Трое маіх слухачоў параіліся паміж сабой, і Канстанцін Міхайлавіч прапанаваў не рабіць перапынку.

Я чытаў далей. Колас слухаў і час ад часу нахіляўся над сталом, каб занесці свае заўвагі на паперу. Гэта неяк бянтэжыла. Хацелася хутчэй даведацца, што ён там піша. Добра, калі добрае, а калі благое?

Нарэшце прагучалі апошнія радкі. Я зноў адчуў сціск у горле. Што ні кажы, надыйшоў адказны момант прысуду. Палохаў строгі засяроджаны твар Канстанціна Міхайлавіча. Але ён супакоіў мяне:

— Наконт кампазіцыі няма ніякіх прэрачанняў. Можна смела выносіць яе на любую аўдыторыю. Добра адчуваецца паланізм, гумарыстычныя моманты і наогул усе адценні твора. Жыва малюецца вобразы. Чытаецца лёгка і нязмушана. Слова гучыць у натуральнай для беларуса танальнасці.

— Цяпер заўвагі. Месцамі ў вас губляюцца канчаткі складу і асабліва недаравальна, доўгі асабліва ў месцах быверша, асабліва ў месцах бытавых апісанняў. Думаю, што адшліфуецца чытанне на сустрэчах з людзьмі. А пачатак добры. Скажу шчыра: я чакаў меншага. Працуйце, удаскаляйце свае здольнасці і ўмельства.

Маёр Ул. Петухоўскі параіў: — Выступаючы, вальней трымайцеся. Адыходзьце ад прывычнай ваеннай выпраўкі. Яна неяк звязвае рухі. Дарэчы, як вы мяркуеце выступаць? Я лічу найбольш артыстычным — у цывільным.

— Наадварот, — сказаў Якуб Колас, — выступайце іменна ў вайсковай форме. У гэтым якраз увесь сакрэт. Справа пачынае беларускі афіцэр у ордэнах нядаўняй Айчыннай вайны...

Я пачаў развітвацца, але Канстанцін Міхайлавіч пабацькоўску паклаў мне руку на плячо і сказаў:

— Павячэрайце з намі!

Падчас вачэры я адважыўся на прасіць, каб Колас прачытаў што-небудзь сваё. Хацелася пачуць аўтарскія, уласцівыя толькі яму інтанацыі. Вопытныя чытальнікі неаднаразова падкрэслівалі, што іх майстэрства надзвычайна ўзбагачалася ў выніку асабістага знаёмства з аўтарам, творы якога яны выконвалі.

Гэтых маіх думак Колас, бе-

Аляксея СЛЕСАРЭНКА, заслужаны дзеяч культуры БССР

зумаюна, не ведаў, але быў настолькі добразычлівы і мудры, што, мабыць, здагадаўся. Ён устаў з-за стала і падышоў да кніжнай шафы. Знайшоўшы там тое, што шукаў, ён вярнуўся на месца з маленькай кніжачкай у сінняй вокладцы.

— Пушкін, «Палтава», — сказаў ён і пачаў чытаць па-беларуску, у сваім перакладзе.

Заканчыўшы чытанне, Колас на нейкі момант задумаўся і затым сказаў:

— У часе вайны я жыў некаторы час у Маскве. Там даводзілася слухаць чытанні Міхаіла Царова. Мне вельмі падабалася, як ён выконваў Пушкіна. Чытальнік неспадзявана выявіў яшчэ не заўважаны мною фарбы з палітры пушкінскай паэзіі... А другі раз ён чытаў творы іншых таленавітых паэтаў. Дасягнуў добрага поспеху, але ўжо былога ўражання не зрабіў.

Я зразумеў, што Колас падводзіць мяне да таго, што і я, як Цароў, як кожны іншы чытальнік, павінен абраць свайго Пушкіна, бо толькі для яго знойдуцца ў мяне адпаведныя сродкі чытальніцкай выразнасці: і лірычная глыбіня, і эмацыянальнасць афарбоўкі, і тэмперамент.

...Прайшло тры дні з тры. Увесь гэты час я не мог сустрэцца з Канстанцінам Міхайлавічам. Дзён дзесяць яго пратрымалі ў бальніцы. Пасля нейкі час ён ляжаў дома. Нарэшце, хвораму стала трохі лягчэй, і я наведваў яго. На маё запытанне аб здароўі, я пачуў даволі бадзёры адказ:

— Стараюся трымацца. Вось сяджу і думаю пра разлад паміж фізічным і духоўным жыццём. Духоўна поўна розных імкненняў і жаданняў, а фізічна развальваюся, як той воз, у якога згубіўся шворан...

Я сядзеў моўчкі. Не ведаў, што сказаць, бо не знаходзіў слоў суцэльна.

Але раптам Колас павесялеў, устаў, падышоў да тэлефона, набраў нумар.

— Здароў, Максім!.. Як вы там?.. Як Жэня? Слухай, Максім! У мяне тут Аляксея Аляксеевіч, помніш, я табе аб ім раскажыў? Ён зараз зойдзе да вас на Палярную. Прымі яго. Кінь вока на кампазіцыю.

Лужаніны жылі ў драўляным аднапавярховым доме. Каб трапіць у патрэбную мне кватэру, давалося прайсці праз невялічкі дворык з кветкамі. Абгануўшы фасад, я заўважыў на сцэж расчыненыя дзверы. На асветленым проемі сонца квадраце падлогі грэўся вялізны, як воўк, сабака. Не звяртаючы на мяне ўвагі, ён шырока пазяхнуў, нібыта зна-

рок паказваючы, якая ў яго ікластая зяпа.

Не ўбачыўшы нікога з людзей, асцярожна абыйшоў сабаку і пастукаўся ў дзверы пакою.

— Заходзьце! — пачуўся мужчынскі голас.

Я да гэтага ўжо аднойчы сустракаўся з Лужаніным. Мы павіталіся як знаёмыя. Раптам у пакой увайшла гаспадыня. Яўгенія Эргардаўна працягнула мне загарэлую руку.

— Мне здалася, нехта прайшоў у дом, — сказала яна, — і я вельмі здзівілася, што ніяк не адгукнуўся на гэта Дзік.

— Відаць, гэта не датычыцца тых, каго пасылае дзядзька Якуб, — усміхнуўся Лужанін.

Я паклаў на стол папку з надрукаваным на машыцы тэкстам кампазіцыі. Пэст разгарнуў яе, прагледзеў некалькі аркушаў і сказаў:

— Заходзьце да мяне дзён праз чатыры-пяць. Зараз я вельмі заняты, але абавязкова знайду час у бліжэйшыя дні і пачытаю.

Праз тры дні я выпадкова сустрэўся з Лужаніным у двары Саюза пісьменнікаў. Ён некуды сляшаўся і таму сказаў толькі:

— Кампазіцыя добрая. Сваю думку я выказаў Канстанціну Міхайлавічу, зайдзіце да яго.

Не губляючы часу, я пад вечар паехаў да Коласа. На жаль, сустрэчы не адбылося. Нехта з хатніх паведамліў, што гадзіну назад у Канстанціна Міхайлавіча быў доктар і загадаў неадкладна везці яго ў бальніцу. А з бальніцы яго накіравалі пад Маскву, у Барвіху, дзе ён прабыў цэлы месяц. І толькі пасля прыезду з санаторыя Канстанцін Міхайлавіч выклікаў мяне сам праз Янку Маўра.

Я быў рад, што ўбачыў яго бадзёрым і ў добрым гуморы. Вочы ў яго свяціліся, ён цешыўся, што нарэшце дома. Аб сваёй хворобе Колас гаварыў насмешліва, як аб нейкай жывой істоце, якая не хоча пакідаць «абжыты кут» у яго расхістаным арганізме.

Пасля перайшоў да справы. — Учора адаслаў на імя камандуючага паперу накіонт вас... Рыхтуйцеся да пездкі з чытаннем. Адпусціце на два месяцы з поўным захаваннем армейскага службовага акладу.

Канстанцін Міхайлавіч адраваў ад бланкота лісток і напісаў:

«У рэспубліканскае таварыства «Веды». Я цалкам ухваляю пачынанне т. Слесарэнікі ў галіне правядзення вечароў мастацкага чытання. Прашу аказаць падтрымку.

З тав. прывітаннем Якуб КОЛАС. 11.X. 1951 г.»

МІЖНАРОДНЫ ГОД КНІГІ

У 80 КРАІН СВЕТУ

У Доме мастацтваў у Мінску адбылася прэс-канферэнцыя для журналістаў сталіцы, прысвечаная Міжнароднаму году кнігі. На сустрэчу прыйшлі старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку Р. Канавалаў, намеснік міністра культуры БССР Р. Мачулін, адказны сакратар Камісіі Беларускай ССР па справах ЮНЕСКО В. Калбасін, якія расказалі аб тым, што зроблена, і пазнаёмлілі з далейшымі планами і мерапрыемствамі, намечанымі на Міжнародны год кнігі.

Кантроль і адказнасць за ўсе мерапрыемствы, звязаныя з гэтай важнай падзеяй, ускладзены на арганізацыйны камітэт па правядзенню Міжнароднага года кнігі, куды увайшлі відныя грамадскія дзеячы, работнікі навукі, культуры.

Як вядома, Міжнародны год кнігі быў аб'яўлены па прапанове Савета Саюза — самай чытаючай на зямным шары краіны. Кожная з чатырох выпускаемых у свеце кнігі — савецкая. Вялікіх поспехаў за гады Савецкай улады дасягнула кнігадрукаванне і ў нашай рэспубліцы. У параўнанні з 1913 годам выпуск кніг павялічыўся ў 130 разоў. У БССР працуе восем кніжных выдавецтваў, у тым ліку і нядаўна створанае выдавецтва «Мастацкая літаратура».

У перакладах на беларускую мову мы чытаем працы Маркса, Энгельса, Леніна, творы рускай і замежнай класікі. Упершыню выдаецца «Беларуская Савецкая Энцыклапедыя», выйшла з друку «Першы том гісторыі БССР» і тры тамы беларускага фальклору. Падручнікі, асабліва для малодшых класаў, выдаюцца прыгожа аформленыя, з багатай каляровай ілюстрацыяй.

Кнігі беларускіх выдавецтваў экспартуюцца ў 80 краін свету. Гэты факт гаворыць аб іх высокіх паліграфічных вартасцях. Дарэчы, 12 беларускіх выданняў удасноены міжнароднай прэміі.

Арганізацыйным камітэтам быў распрацаван план мерапрыемстваў, многія з якіх ужо выкананы. Праведзены месячныя кнігі, прысвечаны 50-годдзю ўтварэння СССР, і «Тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі». У Беластоку (Польская Народная Рэ-

спубліка) адбылася выстаўка беларускай кнігі. З вялікім поспехам прайшлі Дні беларускай літаратуры ў нашай рэспубліцы. Рыхтуюцца беларускія кнігі для выставак у югаслаўскім горадзе Заграбе і Швецыі. У Мінску будуць праведзены декады кніг Польскай Народнай Рэспублікі, ГДР, у Гомелі — Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Выпушчаны плакат, прысвечаны Міжнароднаму году кнігі, кніжныя закладкі з выказваннямі вялікіх людзей аб кнізе і закладкі, прысвечаныя 90-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа. Юбілею вялікіх песняроў Беларусі будуць у ліпені і лістападзе прысвечаны «Тыдні беларускай мастацкай літаратуры».

У бліжэйшыя некалькі месяцаў на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР павінна быць пераабсталявана кніжная экспазіцыя. Яе змест і афармленне будуць адпавядаць тэмам «50 год СССР» і «Міжнародны год кнігі».

Вялікае свята кнігі, прысвечанае беларускаму першадрукару Францыску Скарыне, намечана правесці ў старажытным Полацку.

Намеснік міністра культуры БССР Р. Мачулін раскажаў аб рабоце бібліятэк. У сельскіх і гарадскіх бібліятэках арганізаваны выстаўкі, прысвечаныя Міжнароднаму году кнігі, 50-годдзю ўтварэння СССР, 90-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа, праводзяцца навуковыя канферэнцыі, лекцыі і дыскусіі чытачоў. Усё больш і больш людзей прыходзяць у бібліятэкі, цягнуцца да кнігі. У вёсках бібліятэкі, якія раней працавалі пры клубах, пераселены ў асобныя будынкі.

Сёлета спаўняецца 50 год Беларускай дзяржаўнай бібліятэцы імя Ул. І. Леніна. Падзея гэта будзе шырока адзначана ў нашай рэспубліцы.

Інфармуючы журналістаў аб дзейнасці Камісіі Беларускай ССР па справах ЮНЕСКО, В. Калбасін сказаў, што ў нашай рэспубліцы выдаецца спецыяльны бюлетэн ЮНЕСКО, дзе паведамляецца аб усіх мерапрыемствах, прысвечаных Міжнароднаму году кнігі.

У Слуцку пабудаваны Дом кнігі. У ім размясціліся дзіцячая і гарадская бібліятэкі. Кніжны фонд іх перавышае 160 тысяч экзэмпляраў мастацкай, дзіцячай, палітычнай, тэхнічнай і іншай літаратуры. НА ЗДЫМКУ: адкрыты доступ да кніг у новай бібліятэцы.
Фота П. НАВАТАРАВА.

ЗНАЁМСТВА З ШЭДЭУРАМІ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрылася выстаўка пейзажа перадавіжнікаў.

У экспазіцыю увайшлі каля 80 твораў ішанскай буйнейшых майстроў пэндзля. Шырока вядомыя палотны Шышкіна, Паленава, Саўрасава, Левітана, Васільева, Куіндыжы даслалі ў сталіцу Беларусі Траця-

коўская галерэя, Рускі музей з Ленінграда і Кіеўскі музей рускага мастацтва. Выстаўка прабудзе ў Мінску каля месяца.

У далейшым лічана змогуць азнаёміцца яшчэ з дзюма экзспазіцыямі работ перадавіжнікаў. У іх будуць прадстаўлены творы бытавога жанру і партрэтнага жыванісц.

А ДРАЗУ Ж зауважу: ла-
віць птушак у нас у
Беларусі забароне-
на. А значыць, забароне-
ны ўсякі гандаль дзікай птуш-
кай. Ён дазволены толькі ў спе-
цыялізаваных магазінах «Пры-
рода». За выкананнем гэтай
пастановы Дзяржаўнага камі-
тэта БССР па ахове прыроды
сочаць сотні добраахвотных
грамадскіх інспектараў.

Права на адлоў птушак ва
ўстаноўленыя законам тэрміны
маюць у Мінску ўсяго некаль-
кі чалавек. Гэта сапраўдныя
сябры прыроды, якія любяць
птушак і маюць багаты вопыт
па ўтрыманню іх у хатніх умо-
вах. Яны папаўняюць жывыя
куткі ў школах і на станцыі
юных натуралістаў, адлоўлі-
ваюць асобныя віды прадстаў-
нікоў птушынага царства па
даручэнню вучоных або кіна-
студыі «Беларусьфільм». Але ў
даным выпадку прымаўка «ма-
стацтва патрабуе ахвяр» непра-
вамоцная. Пакрасаваўшыся на
працягу кароткага часу перад
аб'ектывам, птушкі-акцёры, жы-
выя і здаровыя, накіроўваюцца
ў свае мясціны.

На гэта рэдкае і цікае па-
ляванне без ружжа мяне за-
прасілі вядомыя мінскія птуш-
каловы — Леанід Гермаці і
Аляксандр Нікіценак. Раніцай
выбраліся на аўтобусе за го-
рад. Кіламетры тры прайшлі па
адкрытаму полю, змагаючыся з
халодным, назойлівым ветрам.
Ішлі ў лес з зусім пэўнай мэ-
тай — злавіць юлу. Так называ-
ваюць у народзе ляснога жа-
варанка за яго меладычную
песеньку з частым паўтарэн-
нем гукаў юлі-юлі-юлі...

З сарака відаў жаваранкаў,
што жывуць у нашай краіне,

толькі юла вядзе лясны спосаб
жыцця. Невялікая птушка з
цёмнай, карычнева-охрыстай
афарбоўкай апярэння асабліва
цэнніца аматарамі спецаў.

Высока ў небе званочкамі
звінелі сабраты юлы — паля-
выя жаваранкі. Разы два ўра-
даваны Леанід усклікаў:

— Юла! Сапраўды юла!
Лясны жаваранак на доб-

ПТУШКА- ЛОВЫ

рую трэць меншы за палявога
і мае кароценькі хвост, так
што адрозніць яго не цяжка.

Лес сустрэў прыглушаным
шумам ветру ў верхалінах. Вы-
бралі шырокую прагаліну па-
між двума участкімі лесу. Хут-
ка замацавалі понцы — дзве
прамавугольныя сеткі з дроб-
нымі ячэйкамі, замаскіравалі іх
лісцямі і саломай. Адводныя
вяроўкі ад абедзвюх сетак
прымацавалі да вартавой вя-
роўкі — пасмыка, і рыштунак
гатовы. Паколькі понцы пры-
значаліся для лоўлі рознай
пёўчай птушкі, то ў якасці
«вабнай» змясцілі паміж сет-
камі чыжа. Забяспечылі яго ў
дастатку кормам. Жыццярэдас-
ны чыж тут жа пачаў падаваць
сваё прызыўнае чы-лі, чы-лі.

Для лоўлі юлы змайстравалі
«тайнік» — замацавалі на
ўскраіне адну такую ж сетку.

Вабную самачку прывязалі мяк-
кай вярвачкай за ножку ля
тайніка, накідалі па кругу любі-
мых ёю хлебных чарвякоў. Па-
смык ад тайніка таксама пра-
цягнулі да вялікай елкі, дзе вы-
рашылі арганізаваць наш бізак.

Пакуль маскіраваліся, над
прагалінай з'явіліся стайкі чы-
жоў. Яны пікіравалі над сваім
галасістым сабратам, але сесці
не рашаліся. Пачаліся бяско-
нцыя перагаворы: стайка — на
верхалінах елак, наш чыж —
на зямлі. Нарэшце нейкая сме-
лая чыжоўка-самачка наблізі-
лася да клеткі, але яе не чапа-
лі: патрэбны былі самцы. Лес
загаварыў дзесяткамі галасоў.

Сабраліся паснедаць. Раг-
там Саша, які стаяў ля вяр-
вак, закрычаў: «Драпежнікі!
Драпежнікі!» Кінуліся да яго. У
понцах білася нейкая вялікая
птушка. Адкуль яна ўзялася,
ніхто не зауважыў. Хутчэй туды!
Пераадольваем у некаль-
кі скачкоў паўтара дзесятка
метраў і якраз свечасова.
Магутная птушка лёгка падняла
тонкую сетку, і яе ўжо літа-
ральна на ўзлёце схопіў Гер-
маці. Жаўтавокі каршун-цеце-
равятнік супакойваецца з цяж-
касцю. Разлічваў паласавацца
безабаронным чыжом, а сам
аказаўся ахвярай. Саша ў
захвапленні. Ён даўно выра-
шыў сабраць жывую калекцыю
драпежных птушак Беларусі. І
тут такая ўдача! Цецеравятніку
звязаў крылы, змясцілі ў вя-
лікую сумку.

Пераваліла за поўдзень, час
і дадому збірацца. Злоўленую
юлу пасадзілі ў рукзак. А з
сумкі, якую з гордасцю нёс
Саша, тырчэў доўгі, з цёмнымі
папярэчынамі хвост.

Мікалай КУБРУШКА.

АД БЕЛАВЕЖЫ ДА САХАЛІНА

ПУШКІН І БЕЛАРУСЬ

Ільхары Бабруйскага раёна
не без падставы лічаць
Аляксандра Сяргеевіча Пуш-
кіна «сваім» паэтам. Тут, на
беларускай зямлі, каля паў-
стагоддзя жылі тры пакален-
ні нашчадкаў паэта. Яшчэ да
нядаўняга часу ў вёсках Ду-
боўка, Савічы, Ступені мож-
на было сустрэць старажы-
лаў, якія добра памяталі
ўнучку паэта — Наталлю
Аляксандраўну Пушкіну (Ва-
ранцову-Вельямінаву). У вёс-
цы Цялуша захавалася яе
магіла. На беларускай зямлі
выраслі і дзеці Наталлі
Аляксандраўны. У Бабруй-
ску вучыліся прапраўнікі і
прапраўнучкі паэта. Лёс ча-
тырнаццаці чалавек з пуш-
кінскага роду звязаны з Ба-
бруйшчынай.

Працоўныя раёна многае
зрабілі для ўвекавечання па-
мяці геналянага паэта. Яго
імя прысвоена буйному кал-
гасу.

Каля 1 200 навучэнцаў
займаюцца ў сярэдняй шко-
ле № 3 імя Пушкіна. Дзеці
праўляюць вялікую ціка-
васць да творчасці любі-
мага пісьменніка. Яму пры-
свячаюцца літаратурныя ве-
чары, ранішнікі, спецыяль-
ныя нумары насценных га-
зет.

ПАРТРЭТ ГАРЫБАЛЬДЗІ У СІБІРЫ

У шырокім плашчы-накід-
цы, з трысцінкай у руцэ —
такім паказаны Джузепе Га-
рыбальдзі на фатаграфіі,
якая захоўваецца ў Красна-
ярскім краязнаўчым музеі.
На ёй выразны надпіс на
італьянскай мове, зроблены
рукой легендарнага героя:
«Гарыбальдзі».

Каму належаў здымак?
Як ён апынуўся ў Сібіры?
На гэтыя пытанні толькі сё-
лета здолеў адказаць красна-
ярскі краязнаўца Е. Уладзі-
міраў.

Імя Гарыбальдзі было шы-
рока вядома ў Сібіры ў дру-
гой палове мінулага стагод-
дзя. У немалой ступені гэта-
му садзейнічаў краснаярскі
гурток прагрэсіўнай інтэлі-
генцыі, адным з арганізата-
раў якога была С. Ласоўская,
сястра жонкі рускага рэва-
люцыянера М. Бакуніна.

Бакунін, які адбываў у
той час царскую ссылку ў
Томску, добра ведаў аб дзей-
насці гэтага гуртка. Пасля
пабегу Бакунін разам з жо-
най Антанінай Ксавер'еўнай
сустрэўся ў Італіі з Гарыба-
льдзі і расказаў яму, што за
вызваленчай барацьбой іта-
льянскага народа ўважліва со-
чыць перадавая інтэлігенцыя

ГУМАР

— Уяўляю, якія страшныя
падарэнні зарадзіліся ў тваёй
галаве, калі я знікла на два дні
з дому.

— Так, я адразу падумаў,
што ты вернешся.

Студэнт здымае пакой і, жа-
даючы зрабіць уражанне на
гаспадыню, гаворыць:

— Калі я адыходзіў са ста-
рой кватэры, мая гаспадыня
плакала.

— Са мной гэтага не зда-
рыцца! Будзеце плаціць напе-
рад.

Сын пытае бацьку-метэро-
лага:

Сібіры, у тым ліку і гурток
Ласоўскай. Задавалены та-
кой навіной, Гарыбальдзі
зняў са сцяны сваю фатагра-
фію і папрасіў гасцей перас-
лаць яе ў далёкі Красна-
ярск.

ГІСТОРЫЯ АДНАГО ДОМА

Гэты будынак, што стаіць
на Першамайскай вуліцы
Магілёва, цяпер непрыкмет-
ны побач са шматпавархо-
вымі суседзямі. Але ён дара-
гі нашай памяці.

Узведзены ён у 1725 го-
дзе. У пачатку XVIII стагод-
дзя ў ім ставіліся першыя
сцэнічныя пастаноўкі. У
1820 годзе будынак быў пе-
ратворан у юнкерскія казар-
мы. З 1816 па 1829 год пас-
ля вяртання з Францыі тут
знаходзіўся штаб першай
арміі, якой камандаваў
фельдмаршал Барклай дэ То-
лі. У гэтым будынку ў сту-
дзень 1826 года дапытваліся
кіраўнікі «Паўднёвага тавар-
ыства» дэкабрыстаў, якія
былі арыштаваны пасля па-
ражэння паўстання ў Туль-
чыне. Тут па дарозе ў Пецяр-
бург былі ўчынены першыя
допыты дэкабрыстаў Сярг-
гел Мураўёва-Апостала, яго
брата Мацвея, Міхаіла Вя-
стужава-Руміна, падпаручніка
Вядзькоўскага, капітана
Фурмана, прапаршчыка Ма-
залеўскага, палкоўніка Аляк-
сандра Мураўёва, а таксама
іншых афіцэраў першай ар-
міі — удзельнікаў паўстан-
ня.

ДЫЗЕЛІ ДЛЯ УСЕЙ КРАІНЫ

Марка Рыжскага дызеле-
будаўнічага завода карыста-
ецца добрай славай ад Бал-
тыкі да Ціхага акіяна. Мота-
рэсурсы дызеляў, якія знахо-
дзяцца цяпер у серыйнай вы-
творчасці, складае 12 000 га-
дзін да капітальнага рамонту
і 4 500 гадзін да першай
пераборкі, што адпавядае вы-
шэйшаму сусветнаму ўзроў-
ню.

Вытворчасць дызеляў у
Латвіі дапамаглі наладзіць
спецыялісты з многіх гара-
доў краіны. Аналагічныя
прадпрыемствы Ленінграда,
Горкага, Людзінава, Вялікага
Такмака і іншых гарадоў
прыслалі інжынераў, тэхні-
каў, далі абсталванне, за-
бяспечылі ліццём, пакоўкамі,
дэталямі. З часам гэтыя су-
вязі ўсё больш узмацняюцца.
Рыжана атрымліваюць метал
з Украіны і Урала, прыборы
— з Эстоніі і Азербайджана,
электраабсталванне — з
Куйбышова, метызы — з Літ-
вы, генератары — з Арменіі.

Днямі ў Мінску адкрылася новая гасцініца
«Турыст». Пятнаццаціпавярховы будынак выра-
с на ўскраі ляспарку па праспекце Партызан-
скім. У гасцініцы прасторныя холы, зручныя ну-
мары, цырульня, пошта, кінатэатр на 220 месц,
танцавальная зала, лабараторыя для фотаама-
тараў, рэстаран, басейн. Вельмі ўнушальны ве-
стыбюль, з густам аздоблены мармурам, гра-
фітам, каштоўнымі пародамі драўніны. На сце-
нах—вялізныя каваныя паўсферы, якія сімвалі-
зуюць чатыры бакі свету. На адной з іх ад-
люстравана дзяржчына з лістком папараці-квет-
кі. У нас, беларусаў, існуе павер'е—хто знай-
шоў папараць-кветку, будзе шчаслівы. І са-
праўды, той, хто паселіцца ў «Турысце», не бу-
дзе мець падставы для кепскага настрою, бо
тут вельмі многа зручнасцей, так неабходных
вандроўніку.

Аўтар праекта архітэктар Леў Пагарэлаў удала

спраектаваў памяшканне рэстарана. Столь яго
зроблена з аб'ёмных танкасценных гіпсавых
блокаў у форме брыльянтавага руста. Вечарам
рэстаран увесь заліты электрычным святлом.
Тут усё ззяе, у тым ліку і сцены: калоны аздоб-
лены спецыяльнай дэкаратыўнай тынкоўкай.

Вабіць адпачываючых і ўнутраны дворык, дзе
высаджаны сасна, бярозкі, елачкі.

Пра ўсе зручнасці і прыгажосці новай гасці-
ніцы і не раскажаш. Будзеце ў Мінску—упэўні-
цеся, што архітэктары, мастакі-манументалісты,
будаўнікі зрабілі сваю справу выдатна. «Ту-
рыст» чакае гасцей.

НА ЗДЫМКАХ: адзін з нумароў, рэстаран і
ўнутраны дворык гасцініцы «Турыст»; свяціль-
нікі ў бары і фрагмент аддзелкі інтэр'ера но-
вай гасцініцы.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 608.